

Nr 10

Av herrar **Adolfsson** och **Werner**, om statliga åtgärder för inrättande av en mineralullfabrik.

(Lika lydande med motion nr 20 i Andra kammaren)

Den industriella framställningen av mineralullprodukter eller s. k. diabasull har koncentrerats till några få platser i landet. Främsta produktionsplatsen är Skövde, där grundmaterialet för framställningen av detta isoleringsmaterial — diabasen — brytes ur ytskikt på Billingen. Enligt förljudande har Rockwoolaktiebolaget, vilket i Skövde svarar för denna produktion, i sina utbyggnadsplaner tänkt sig möjligheten att igångsätta sådan verksamhet även i annan del av landet.

Oavsett om konkreta planer i sådan riktning föreligger eller ej, är det enligt vår uppfattning befogat att frågan om mineralullproduktion även i sydligaste Sverige nu kommer upp till prövning. Av skäl som anges nedan är det vår uppfattning att staten därvid bör vara initiativtagare och huvudansvarig för verksamheten.

1965 års höstriksdag beslöt att Svenska skifferoljeaktiebolaget skulle förvärva Svenska Durox aktiebolag och en del av dess dotterbolag samt hälften av aktierna i det mineralullproducerande Rockwoolaktiebolaget. Givetvis kunde motivet för köpet därvid inte anges främst vara att påverka prispolitiken och produktionsrationaliteten inom byggmaterialproduktionen i allmänhet, eftersom mineralullen inte är dominerande bland byggämnen och ej heller i fråga om prisökningar. Köpet kunde därför inte sägas tillgodose önskemålen från Svenska byggnadsarbetareförbundets kongress år 1964 om ett halvstatligt storföretag i byggbranschen för att rationalisera produktionen och hålla priserna under kontroll. I första kammarens debatt i frågan sköt statsrådet Lange i förgrunden frågan om "önskemålet att ge stadga och utvecklingsmöjligheter för den ganska omfattande verksamhet på detta område, som redan bedrivs i statlig regi".

Statsrådet Lange tillade:

Varför skulle inte staten med hänsyn till sina nuvarande engagemang genom nya initiativ bredda basen och förbättra förutsättningarna för den företagsamhet som vi redan har ansvaret för? — — — En vidgad statlig verksamhet skulle samtidigt ge det allmänna större möjligheter än för närvarande är fallet att följa utvecklingen inom ett område, som är betydelsefullt för hela byggnadsproduktionen och som dominerats av några få företag.

I andra kammarens debatt framhöll en talesman för utskottsmajoritetens ståndpunkt, att "det värdefulla är enligt vår mening att samhället genom förvärvet av Durox får tillfälle att aktivt deltaga i utvecklingsarbetet inom en viktig bransch".

Med anslutning till statsrådet Langes ord om att genom nya initiativ bredda basen och förbättra förutsättningarna för den statliga verksamheten på detta område, vill vi förordna att den del av denna, som består i framställning av mineralullprodukter, utvidgas med en produktionsenhet också i sydligaste Sverige. Det finns flera skäl som talar härför.

Betydande diabasförekomster finns i västra Blekinge och i sydvästra delen av Kronobergs län. Ännu rikligare är förekomsterna emellertid i nordöstra Skåne och därvid främst inom Örkeneds kommun. Denna diabas är mera homogen än den som brytes på Billingen och bedömes av sakkunskapen som utmärkt för framställning av "diabasull". Vidare bör framhållas att produktionsprocessen i detta fall underlättas av att ingen brytning av diabasen behöver förekomma. Den är redan bruten och finns lätt tillgänglig.

Inom exempelvis Örkeneds kommun finns två mycket stora stenbrott för diabas. Brytning för stenhuggeriprodukter har här försiggått sedan före sekelskiftet. Cirka åttio procent av det brutna materialet kan inte användas för stenhuggeriernas produktion utan förs upp till de s. k. skrottipparna. Detta oanvända naturmaterials mängd kan uppskattas till miljontals kubikmeter och förslår således för diabasullproduktion under oöverskådlig tid. I sammanhanget bör vidare noteras att dessa massor av grundmaterial för framställning av mineralull till största delen befinner sig i statens ägo genom domänverket. Om diabasen kom till användning på sätt som här nämnts skulle detta på sikt sett också vara till förmån ur naturvårds- och skogsvårdssynpunkt. Talesmän för domänverket har i detta sammanhang uttalat, att de med glädje skulle se att dessa skogspartier till åtminstone någon del kunde befrias från de väldiga anhopningarna av lossbruten diabas.

Till nu nämnda fördelar med en produktionsenhet för mineralull i ifrågavarande område skulle komma minskade kostnader för transport av råvaran. Reducerade fraktkostnader för den färdiga varan kan likaså räknas in bland fördelarna. Husbyggandet i sydliga Sverige är omfattande och kommer förmodligen inte att minska i omfång under nu överskådlig tid. Det kan inte vara ekonomiskt rationellt att transportera det skrymmande materialet mineralull från Skövde till sydligaste Sverige när grundmaterialet till varan redan finns i denna landsända.

Det får tilläggas att behövlig arbetskraft för en mineralullproduktion finns tillgänglig inom området. Ehuru vi i detta ärende inte haft orsak att skjuta den lokaliseringspolitiska frågan i förgrunden, bör dock inte denna

sida av saken undanskymmas. En utredning som ett större industriföretag för ett par år sedan företog visade att cirka 500 personer i Örkened kunde påräknas för industriellt arbete utöver de i sådant arbete redan sysselsatta. En viss ytterligare industrialisering har sedan dess förekommit, men det är realistiskt att räkna med att minst 300—400 personer i området önskar övergå till industriellt arbete inom inte alltför långt avstånd från den nuvarande bostadsorten.

Vi föreslår här att en utredning företas i den fråga som motionen berört, varvid också eventualiteten av mineralullexport till våra grannländer undersökes. I fråga om ägande och drift av den eventuella mineralullfabriken för sydligaste Sverige kan ett fristående helstatligt företag ifrågakomma. En annan möjlighet är givetvis att samverka med bostadskooperationen etableras. Med tanke på beslutet vid 1965 års höstriksdag om förvärvet av Durox och ena aktiehalvan i Rockwoolaktiebolaget bör emellertid även frågan om en särskild produktionsenhet under Durox prövas.

Med stöd av det anförda föreslås riksdagen besluta,
att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning
rörande en mineralullfabrik för sydligaste Sverige i enlighet med vad som i motionen anförts.

Stockholm i januari 1966

Gunnar Adolfsson

Lars Werner